

СТАНОВИЩЕ

За дисертационния труд на МАРИНЕЛА ПЕТКОВА

на тема: “ЛИЧНОСТНИ ДИСПОЗИЦИИ И МОДЕЛИ НА ПАРТНЬОРСТВО ПРИ ДВОЙКИ С ДОМАШНО НАСИЛИЕ” за присъждане на образователната и научна степен „ДОКТОР”

Изготвил становището: Доц. д-р РУМЯНА БОЖИНОВА (Институт за изследване на населението и човека - БАН, Тел. 0889 258 442)

Дисертационният труд на Маринела Петкова е посветен на тема, със сериозна *научна и практическа ценност*. Той е насочен към изучаване партнирането в семейната двойка, проблем който доказано е свързан с психологичното благополучие на индивида и успешното му вграждане в обществото. Фокусът на изследването, двойките с насилие и моделите на партниране, които те следват във връзка с личностните особености на двамата партньори, предполага, както разкриване на нови закономерности в съответните процеси, така и очертаване на възможности за подобряване на консултативната практика в тази област. Специално трябва да се подчертае, че приложения личностен подход на изследване е в съответствие с най-новите тенденции в областта, което е от определящо значение за *дисертабилността* на предложения труд.

Трудът се състои от три глави, увод, обобщение и заключение. Той е *стройно и целенасочено изграден*, в съответствие с характера на реализираното изследване. Работата се отличава с подчертана целенасоченост, вътрешна интегрираност и пълноценно отразяване на цялостния изследователски процес.

В първа глава успешно са изведени *теоретичните предпоставки* на изследването. Изложението на първо място е центрира върху семейните отношения, тяхната връзка с привързаността и особеното значение на стила на привързанос като личностна диспозиция, която е непосредствено

свързана с партнирането в романтичната двойка. На второ място, е фокусирано върху базисни личностни диспозиции с висока значимост за цялостното поведение на индивида, каквито са личностните особености от Голямата петорка. Специално място е отделено и на личностната агресия, чиято висока изразеност предполага прилагане на различни форми на насилие.

Стратегията на изложение в теоретичната част води до добре формулиран интегративен *модел на изследване* (Втора глава). Той е насочен към изучаване моделите на партниране в семейната двойка във връзка с личностната комбинация на двамата партньори т.е. носените от тях личностни диспозиции. По-пълното изясняване на валидността и устойчивостта на разкриваните модели на партниране е осигурено чрез проучване на личностни диспозиции от различно равнище, отразяващи многообразието от поведенчески тенденции, които отделния индивид е склонен да следва. *Целта и задачите* на изследването адекватно отразяват неговия замисъл.

Съществена предпоставка за качеството на проведеното от Петкова изследване е целесъобразния подбор на *извадката, методите и процедурите на изследване*. Достоверността и значимостта на резултатите са гарантирани до голяма степен с проучването на реално функциониращи семейни двойки - с насилие и без насилие. От особено значение е също, че всеки член на двойката е изследван самостоятелно и независимо от другия партньор, с което максимално е ограничено взаимното влияние върху даваните отговори. Посочените страни са специално достойнство на работата.

В трета глава са представени *резултатите от изследването*, които представят моделите на партниране в семейната двойка и тяхната съществена връзка личността на двамата партньори. Съгласно разкритите закономерности: 1) Съществуват специфични модели на партниране в двойките с насилие и двойките без насилие; 2) Прилаганите модели на

партниране са резултат от определена личностна комбинация на двамата партньори и тя е различна при двойките с насилие и двойките без насилие;

3) Личностните диспозиции като цяло (независимо от мястото им в йерархията) предполагат еднопосочно влияние върху партнирането на индивида. Съответно стилът на привързаност, който непосредствено е свързан с партнирането е подкрепен от изразеността на отделните базисни личностни особености от Голямата петорка, като и от личностната склонност към агресия.

Специално трябва да се подчертае, че изложението в тази част е много добре структурирано и издържано в съдържателно отношение. Изведените закономерности са подходящо илюстрирани. Заслужава също да се отбележи, че всяко от посочените насоки на изследване, завършва с изводи, които са показателни за детайлния и точен анализ на получените резултати.

Освен посочените по-горе достойнства заслужава да се отбележи, че дисертационният труд свидетелства за добрата осведоменост на докторантката по дискутираните проблеми, за умението ѝ да систематизира и излага по подходящ начин съответната информация. Също така приятно впечатление правят стилът и езикът, на който е написана работата.

Работата завършва с обобщение, което е сериозно доказателство за научната и практическа значимост на дисертационното изследване.

Приносните моменти на работата са адекватно оценени от докторантката и може да се приеме, че те са следните:

- Разработен е теоретико-емпиричен модел, който разкрива основни модели на партниране в семейния тип двойка и тяхната връзка с комбинацията от личностните диспозиции на двамата партньори.

- Доказно е еднопосочното, хармонизирано влияние на личностните диспозиции от различен порядък върху предпочитания начин на партниране на индивида в семейната двойка, съществен от гледна точка на личностната регулация на поведението.

- Апробиран е метод за изследване стила на привързаност в интимните отношения (Experiences in Close Relationships – R (ECR-R)).

- Резултатите от дисертационното изследване могат да подпомогнат психологичната практика от съответната област в преосмислянето на интимно-личностния модел на партниране в семейната двойка, по отношение подобряване на превенцията, предбрачното консултиране, консултивната работа с двойки, отличаващи се хронични прояви на насилие или сериозни личностни различия и други.

Заклучение

Предложеният от Маринела Петкова дисертационен труд на тема „ЛИЧНОСТНИ ДИСПОЗИЦИИ И МОДЕЛИ НА ПАРТНЬОРСТВО ПРИ ДВОЙКИ С ДОМАШНО НАСИЛИЕ” представя автора като компетентен специалист в областта на психологията, притежаващ умение за поставяне и провеждане на емпирични изследвания, с добри аналитични способности. Специално трябва да се подчертае ориентацията ѝ към значими за социалната практиката проблеми и търсенето на научно обосновани възможности за тяхното обяснение и решаване.

Дисертационният труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилника за прилагането му. Посоченото по-горе ми дава основание с убеденост да предложа на уважаемото Научно жури да гласува за присъждането на Маринела Петкова на образователната и научна степен „Доктор” по направление „Психология”.

2.08.2013 г.

Доц. д-р Румяна Божинова